

השטעטל הקטן והמלחמה הזרה: על העיוורון הישראלי לגיאופוליטיקה

ביקורת קריאה על הספר 'מלחמה זרה'.
דן דינר, הוצאת 'מאגנס'.

היא כבר ידעה שסיומה של "המלחמה הגדולה" יסמן את תחילה-המחודשת של "המלחמה הקטנה", שהתנהלה בארץ ישראל בעשור האחרון מול ערביי הארץ, והיא ביקשה להיערך בהתאם.

דן דינר, היסטוריון ישראלי-גרמני פתח באירוע הזה של "וועידת בולטימור" את ספרו האחרון שראה אור בעברית תחת הוצאת מאגנס: "מלחמה זרה", שסוקר את המפגש שבין מלחמת העולם השנייה למלחמה היהודית-ערבית בארץ ישראל. הוועידה, מספר דינר, סימנה מפנה באסטרטגיה הציונית: לא עוד הישענות על האימפריה הבריטית, המאכזבת והאבודה. עתידו של העולם נמצא מצידו השני של האוקיינוס האטלנטי, ובו טמון גם הפוטנציאל האמיתי של התנועה הציונית לייסד בית לאומי בארץ ישראל. תחת הכוננת של בן גוריון, נטשה התנועה הציונית את בריטניה ובחרה להתמקד בארה"ב.

את האכזבה הציונית מהכתר הבריטי מכיר כנראה כל ישראלי מצוי. לאחר המרד הערבי ופרסום הספר הלבן בשנת תרצ"ט, שגנו להלכה את רעיון הבית הלאומי היהודי, רגשות האופוריה של הצהרת בלפור התחלפו באכזבה ותסכול. דוד ילין ואשתו החזירו בעקבות הבגידה הבריטית את אותות הכבוד שלהם לנציב הבריטי בארץ ישראל. שנותיו האחרונות של המנדט הבריטי התאפיינו במתח הגובר בין השלטונות הבריטיים לבין ארגוני המחתרת היהודיים,

בשביל לייצר כמה שיותר חורבן. מעטים, אם בכלל, היו מסוגלים לשער את גודל החורבן שימיט הצורך הנאצי באותן שנתיים גורליות. אבל הוועידה הציונית שהתקיימה באותה שנה במלון "בולטימור" שבניו יורק הביטה כבר קדימה.

ואלאס טען שבעוד שנתיים תגיע אספקת הנשק לכזו שתאפשר את הפלישה לאירופה ואת הניצחון על גרמניה הנאצית - מה שאכן קרה בפועל. עד אז, הזהיר, צפויות בנות הברית לעמוד בפני "משבר קיצוני", והיטלר ינצל את ההזדמנות הזאת

הספר של דינר נותן מבט רחב מאוד על האינטרס הגיאופוליטי של האימפריה הבריטית, באופן שמקשה על הקורא להבין כיצד היינו יכולים להשלות את עצמנו באותה תקופה שלבריטניה תהיה האפשרות לעמוד במילתה

נועם פלאי

בשנת תש"ב עמדה התנועה הציונית על פרשת דרכים. ידיעות על מצבם הקשה של יהודי אירופה התחילו לטפטף, מקבלות לרוב באי אמון, תוצאה טבעית של חוסר היכולת לעכל זוועה שהשפה האנושית הייתה דלה מלתאר והלב קטן מלהכיל. במגרב, גייסותיו של רומל התקרבו במהירות לארץ-ישראל, מצוידים במטאטאים שחוברו לכלי-השריון. המטאטאים הפיצו אבק, שגרם לווארמאכט הגרמני להיראות גדול ומאיים עוד יותר ממה שהיה באמת. באוקיינוס השקט, ארה"ב הייתה בעיצומה של מלחמה מול הקיסרות היפנית, בעלת בריתה החשובה ביותר של גרמניה הנאצית, מתקשה מול אחת המעצמות הימיות הגדולות בעולם. במזרח אירופה, חיילי הצבא האדום עדיין התקשו להדוף את "מבצע ברבורסה" הגרמני, למרות התמיכה שקיבלו מהמערב.

בקצה האופק כבר נראה שינוי, גם אם איטי בצורה מכאיבה. הניצחונות באל-עלמיין, בסטלינגרד ובמערבה האטלנטית טרם הגיעו, אבל מערך הייצור האמריקאי החל לתת את אותותיו. סגן הנשיא האמריקאי הנרי

על העיוורון

ששיאם הגיע בפיצוץ מלון קינג דיוויד על ידי האצ"ל. אמנם מה שהישראלי המצוי פחות מודע הוא לסבך האינטרסים המסועפים שבהם הייתה שקועה האימפריה הבריטית. בריטניה, כלל, דאגה לאימפריה שלה, והיהלום שבכתר האימפריאלי הייתה כמובן הודו. באופן סימלי, עד היום, יהלום אמיתי שנחמס ממנהיגיה מעטר את כתר ההכתרה של מלכי אנגליה. לארץ ישראל היה תפקיד חשוב באינטרסים האלו, כשער המחבר בין הים התיכון לאוקיינוס ההודי. נמל חיפה כונה "תחנת הדלק" של האימפריה הבריטית, והחשיבות האזורית שלו הייתה אולי שנייה רק לתעלת סואץ המצרית באזור.

הספר של דינר נותן מבט רחב מאוד על האינטרס הגיאוגרפי-פוליטי של האימפריה הבריטית, באופן שמקשה על הקורא להבין כיצד היינו יכולים להשלות את עצמנו באותה תקופה של בריטניה תהיה האפשרות לעמוד במילתה. כאשר תמיכה

חוסר המודעות של השיח הציבורי בארץ למקום שמדינת ישראל תופסת בהקשר של סבך האינטרסים האמריקאים כיום מזכיר במידה רבה את העיוורון של המחנה הפרו-בריטי בימים ההם.

העצומים שאיתם התמודדה האימפריה הבריטית בערוב ימיה. אבל חוסר המודעות של השיח הציבורי בארץ למקום שמדינת ישראל תופסת בהקשר של סבך האינטרסים האמריקאים כיום מזכיר במידה רבה את העיוורון של המחנה הפרו-בריטי בימים ההם.

הדאגה מיחסו של טראמפ אל מדינת ישראל בשבועות האחרונים משקפת יפה את העיוורון הזה. אין ספק שהנשיא האמריקאי נותן משקל רב מאוד למדינת ישראל בתוך מארג האינטרסים האמריקאים שהוא מקדם. אבל אין ספק שהוא גם מעוניין בתמורה - או לכל הפחות, בכך שישראל לא תפריע לו לקדם את מה שהוא רואה לנכון לקדם.

מדינת ישראל יכולה לצאת נשכרת מהשתלבות

ברעיון הבית הלאומי היהודי אפשר לבריטניה לקבל מנדט מחבל העמים על ארץ ישראל היא שמחה לאמץ אותו; אבל כאשר היא הובילה להתנגשות מול האוכלוסייה המוסלמית הגדולה של האימפריה, שמנתה כמאה מיליון מוסלמים, הרעיון הזה הפך להיות בלתי ישים לחלוטין. בכל זאת, כבר בינג'מין דיזראלי, ראש הממשלה היהודי של בריטניה, נהג לכנות את האימפריה הבריטית בשם: "האימפריה המוסלמית". לאחר מלחמת העולם הראשונה ונפילת האימפריה העות'מאנית הכינוי הזה רק נעשה מוצדק עוד יותר.

המעבר של התנועה הציונית להשקעה בתמיכת הממשל האמריקאי הייתה אפוא צעד מתבקש, ולא רק בגלל האתגרים

סדר היום של טראמפ באותה מידה שבה היא עשויה להיות נפגעת ממנו. כמדינה ריבונית, אסור לה להתפשר בנוגע לאינטרסים החיוניים שלה, כולל למצב ברצועת עזה. אבל כמדינה חפצת חיים, היא חייבת לחשוב גם לטווח הארוך ולשאול את עצמה כיצד היא יכולה למקסם את הערך שהיא מביאה ליציבותו של הסדר האמריקאי החדש המתהווה באזור, על מנת שתוכל למקסם את התועלת האישית שהיא יכולה להפיק מארה"ב.

הדבר מחייב אותנו לתפוס פרספקטיבה אחרת ולחשוב בצורה שחורגת מגבולות השטעטעל הקטן שלנו. לחשוב לא רק על המלחמה הקטנה והחשובה שלנו, אלא גם על המלחמה הזרה, או האינטרסים הזרים, שמקיפים אותנו. זהו אתגר לא קטן, וביחס לרבים ממשמיעי הקולות הבולטים בציבוריות שלנו הרי שהתשובה לשאלה האם הם מסוגלים לעשות את המעבר הזה מוטלת בספק.